

Nr 318.

Av herr **Lindhagen**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om allmän pensionsförsäkring m. m.

Vid sammanträde den 12 april 1913 med representanter för femton kvinnosammanslutningar beslöts enhälligt att med anledning av propositionen n:o 126 med förslag till lag om allmän pensionsförsäkring avlåta till det särskilda utskottet en så lydande skrivelse:

»Femton kvinnosammanslutningar med skilda verksamhetsfält och olika politisk åskådning tillåta sig att härmed genom undertecknade framföra några anmärkningar och önskemål, som särskilt, ehuru visst ej uteslutande från kvinnornas sida, gjorts gällande rörande Kungl. Maj:ts förslag till lag om allmän pensionsförsäkring.

Först och främst vilja vi beteckna som ett missgrepp, att den kungliga propositionen bibehållit kommitténs förslag att låta huvudparten av försäkringen utgöra en efter behov utgående försörjning. En sådan lösning av frågan torde icke i stort sett bliva gagnande för vårt folk.

Vidare vilja vi framhålla att fortfarande kvarstå särbestämmelser för kvinnorna, varigenom dessa tilldelats en sämre ställning inom försäkringen än männen. Visserligen utgår avgiftspensionen i den kungliga propositionen med samma procent för man och kvinna, men denna förändring har icke åvägabragts genom att lägga principen om full solidaritet mellan alla de försäkrade som grundval för försäkringen. Män skola fortfarande vara solidariska endast med män, kvinnor endast med kvinnor och således tvänne olika riskklasser bibehållas. Att avgiftspensionerna detta oaktat satts lika för kvinnor och för män har därför endast kunnat möjliggöras genom att föreslå ett extra avgiftstillskott av statsmedel till kvinnornas avgifter. Däremot borde enligt vår uppfattning alla de försäkrade, män som kvinnor — liksom i de tyska och franska invaliditets- och ålderdomsförsäkringslagarne, samt i de engelska invaliditets- och sjukförsäkringslagarne — utgöra en *enda riskklass* och på grund härav erhålla samma pensioner efter en på försäkringstekniska grunder fastställd procent.

Rörande det av statsmedel utgående tillägget till pensionerna föreslår den kungliga propositionen i enlighet med kommittéförslaget, att detta pensionstillägg skall sättas till ett lägre belopp för kvinna än för man. Mot detta vilja vi göra gällande att för en invalid och åldrig kvinna kan existensminimum *icke* anses lägre än för en invalid och åldrig man. Också har det existensminimum, som i Englands, Nya Zeelands och Australiens ålderdomsförsörjningslagar utgör gränslinjen mellan dem, som icke äro berättigade till pension, och dem, som komma i åtnjutande därav, fixerats *till samma belopp för man och kvinna* och statens bidrag utgår med *samma belopp för bägge könen*.

Vidare kvarstår i den kungliga propositionen den orättvisan gent emot den gifta kvinnan, att till grund för hennes försäkring icke lägges viss del av makarnes gemensamma inkomst, utan hustrun skall *alltid* oberoende av makarnes inkomst tillhöra lägsta avgiftsklassen. Såsom åldrig, invalid och medellös änka kan hon enligt förslaget erhålla en pension av högst 170 kronor, då däremot en tredjedel av de försäkrade männen, nämligen de vilka tillhöra de tvänne högre inkomstklasserna, kunna uppnå intill respektive 345 och 420 kronor i årlig pension.

Oriktigt torde ävenledes vara, att gifta personer genom stadgandet i kungliga propositionens § 7 mom. 3 berövas rätt att vid inträdd invaliditet uppbära pensionstillägg, så länge den andra maken eller maken kan förtjäna dubbelt existensminimum. Sådant stadgande skulle i många fall hårt drabba en arbetsam man eller hustru, som ensam har en stor familj att försörja.

Dessutom måste framhållas det oegentliga och i moraliskt hänseende förvirrande i, att enligt förslaget den gifta kvinnan med minderåriga barn kommer vid inträdande invaliditet i en sämre ställning än den ogifta kvinnan med barn.

Undertecknade våga hemställa, att utskottet måtte beakta ovanstående av oss gjorda anmärkningar och föreslå sådana ändringar i den kungliga propositionen, att i den blivande pensionsförsäkringslagen full rättvisa vederfares kvinnorna och socialförsäkringens grundtanke, solidariteten, helt och fullt tillämpas.

Stockholm i april 1913.

Fredrika-Bremer-Förbundet:

Agda Montelius,
ordförande.

Axianne Thorstenson,
byråföreståndarinna.

Svenska kvinnornas nationalförbund:

Eva Upmark,
ordförande.

Alexandra Skoglund,
sekreterare.

Sveriges Folkskolläraryrkesförbund:

Anna Ljungberg,
ordförande.

Gerda Nystedt,
sekreterare.

Föreningen G. C. I.:

Elisabeth Tjäder,
ordförande.

Maria Palmqvist,
sekreterare.

Föreningen för kvinnans politiska rösträtt i Stockholm:

Anna Lindhagen,
ordförande.

Karin Fjällback-Holmgren,
sekreterare.

Föreningen av kvinnor i statens tjänst:

Elin Rheborg,
ordförande.

Berta Köersner,
sekreterare.

Vita bandet:

Tora Fries,
ordförande.

Emelie Rathou,
sekreterare.

Kristliga föreningen av unga kvinnor, Centralföreningen:

Anna Roos,
ordförande.

Visen Nyström,
sekreterare.

Kvinnliga kontorist- och expeditföreningen:

Mathilda Lindgren,
ordförande.

Valborg Ulrich,
sekreterare.

Kvinnoklubben:

Hanna Andersson,
ordförande.

Hulda Brolin,
sekreterare.

Moderata kvinnoförbundet:

Ebba von Eckermann,
ordförande.

Gertrud Ericson,
v. sekreterare.

Socialdemokratiska kvinnokongressens verkställande utskott:

Agda Östlund,
ordförande.

Anna Sterky,
sekreterare.

Stockholms socialdemokratiska kvinnors samorganisation:

Amanda Frösell,
ordförande.

Signe Svensson,
sekreterare.

Stockholms lokalavdelning av Svenska skolkökslärarinnornas förening:

Ingeborg Walin,
ordförande.

Gertrud Bergström,
sekreterare.

Södra kristliga föreningen av unga kvinnor:

Maria Carlheim-Gyllensköld,
v. ordförande.

Thora Holm,
sekreterare.»

Vad i denna petition anförts mot den olikställighet, vari förslaget ställer kvinnorna i förhållande till männen, synes mig inför en oförvillad rättsuppfattning ej kunna framstå annat än som synnerligen befogat. I intet annat land har man i motsvarande lagstiftning kommit på en sådan tanke att ställa de olika könen emot varandra utan behandlat män och kvinnor såsom likvärdiga samhällsmedlemmar. Om det nu är så, som det blivit yttrat, att rättsmedvetandets utveckling går i bredd med erkännandet av kvinnans rättigheter, skulle man nästan kunna säga, att det nu framlagda förslaget i förevarande avseende framstår såsom uttryck för en lägre kulturnivå inom idéströmningarna i det svenska samhället än i åtskilliga andra länder.

Den kungliga propositionen förringar ingalunda genom sin motivering detta nedslående intryck. Tvärtom innehåller den uttalanden, som beteckna en ganska förvånande ringaktning för kvinnorna. Det heter nämligen exempelvis, att pensionsbeloppets bestämmande till lika belopp för man och kvinna utan ökad kostnad för det allmänna knappast

torde böra ifrågasättas. Därigenom skulle nämligen »männens pensions-tillägg pressas ned till ett belopp, som vore allt för otillfredsställande, utan att motsvarande summa för kvinnorna komme att betyda någon väsentlig ökning av det för dem enligt kommittéförslaget avsedda pensionstillägget». Föga mera uppmuntrande eller begripligt för kvinnorna är propositionens betonande, att de särskilda pensionstillägg, som föreslagits skola utgå för bland annat invalid änka eller ogift kvinna med minderåriga barn, »innebär en avsevärd förbättring av kvinnornas ställning inom försäkringen». Detta pensionstillägg tillfaller dock med rätta barnet och utgår även till pensionsberättigad änking med barn.

För den händelse pensioneringen blir byggd på det nuvarande förslaget grund, mot vilken dock allvarliga erinringar blivit riktade från vitt skilda håll, kan den ovannämnda likställigheten rättvisligen åstadkommas antingen genom pensionstilläggsbeloppens jämkning på grundvalen av den nu utarbetade finansplanen eller ock genom höjning av pensionstillägg för kvinnor till samma belopp som för männen samt utarbetande av en ny finansplan för ändamålet.

Lika med civilministern måste man anse det senare alternativet vara det, som främst måste eftersträvas. I olikhet med honom synes mig däremot föga tillrådligt att med bibehållande av den föreslagna olikheten uppskjuta denna sak till en oviss framtid. Det blir mycket svårare då att få rättelse just i en dylik olikhet, och för övrigt får hela förslaget en värdigare innebörd, om det från början bygges på bärande och rättvisa grundvalar. Större utsikter förefinnas snarare att i en nära framtid få likvärdiga pensionsbelopp över hela linjen förhöjda.

Det lider intet tvivel, att ett förslag, som på sätt nu skett skiljer mellan de båda könen, aldrig skulle framkommit eller ens uppstått i någons tanke, om kvinnorna haft politisk rösträtt. Vi stå sålunda här åter inför ett exempel bland många, hur kvinnornas berättigade krav åsidosättas, när de icke hava någon makt att sätta bakom desamma.

På grund av vad sålunda anförts och under erinran, att i den ovan nämnda framställningen från kvinnornas sida även får anses ingå ett krav på att inkomstgränsen för att utfå pension för barn till man och kvinna måtte sättas lika, hemställer jag,

att riksdagen måtte beakta ovanstående från kvinnornas sida gjorda anmärkningar mot propositionen om folkpensionering och — för den händelse frågan kommer redan vid denna riksdag till slutlig prövning — besluta sådana ändringar i propositionen, att i den

blivande pensionsförsäkringslagen full rättvisa vederfares kvinnorna och socialförsäkringens grundtanke, solidariteten, helt och fullt tillämpas.

Stockholm den 15 april 1913.

Carl Lindhagen.

Nr 319.

Av herrar **Lindhagen** och **Hellberg** i *Lycksele*, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om allmän pensionsförsäkring m. m.

I samband med den kungl. propositionen om ålderdoms- och invaliditetsförsäkring föreligger ett förslag till barnpensionering, nämligen ersättning för barn till pensionsberättigad änka, änking eller ogift moder, som har barn under 15 år. För varje sådant barn erhålles ett pensionstillägg av 60 kr., därest årsinkomsten ej uppgår till 300 kr. för man och 250 kr. för kvinna, jämte 120 kr. för varje barn.

Oavsett att denna pension endast kan erhållas för barn till sådana personer, vilka äro invalider, och då därtill maximibeloppet för att erhålla sådan pension satts synnerligen lågt, varav följer att sådan barnpensionering icke kan anses för annat än en ganska obetydlig begynnelse för ett verkligt understöd, som skulle kunna ersätta fattigvården, så kommer därtill att detta pensionsförslag vidlåda vissa oegentligheter.

Barnpensionering synes nämligen böra omfatta antingen endast sådana barn som kunna räkna med blott en försörjare, eller med andra ord barn till änka och änking, barn till frånskild hustru och ogift moder, då barnafadern bevisligen är död, samt eventuellt även då denne är invalid. Eller ock kan barnpensionering tänkas omfatta även sådana barn som hava två försörjare, d. v. s. barn till ogift moder, frånskild eller övergiven hustru, då barnafadern lever. Det måste nämligen vara oegentligt, att en ogift mor skulle kunna komma i en bättre ställning än en frånskild eller övergiven hustru, liksom det även vore oegentligt att en försumlig försörjare, som icke är gift med barnamodern, skulle